

Anna Marcol

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach

e-mail: promocja@pbw.katowice.pl

 <https://orcid.org/0000-0001-9597-7882>

Wizerunek biblioteki szkolnej w świetle kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji” za lata 2008–2018

Abstrakt: W artykule dokonano przeglądu zawartości kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji” za lata 2008–2018. Zwrócono uwagę na wizerunek biblioteki szkolnej kształtowany na łamach pisma.

Słowa kluczowe: „Biblioteka – Centrum Informacji”. Biblioteka szkolna. Czasopismo bibliotekarskie. Nauczyciel-bibliotekarz. Wizerunek biblioteki

Pojęcie wizerunku

Pozytywny wizerunek jest podstawowym warunkiem istnienia instytucji publicznych, ponieważ ich finansowanie w dużej mierze zależy od tego, jak są postrzegane przez samorzady, władze uczelniane czy resortowe (Kotas, 2014; Żołądowska, 2006, s. 68–106). Potocznie przez pojęcie wizerunku należy rozumieć *image*, obraz, odzwierciedlenie czegoś (Słownik, 1998, s. 525). Wiele definicji tego terminu można znaleźć w literaturze z zakresu marketingu i *public relations* (Black, 1998, s. 96; Kotler, 1994, s. 549; Wójcik, 2012, s. 43).

Wizerunek biblioteki nie jest czymś obiektywnym i trwałym. Stanowi „zestaw odczuć i przekonań o danej bibliotece funkcjonujący w społecznej świadomości, [...] sposób, w jaki ludzie postrzegają daną organizację we wszystkich aspektach jej działania” (Zybert, 2004, s. 184). Obraz ten powinien być wyrazisty, dostosowany do jej zadań statutowych oraz roli, jaką odgrywa w swoim otoczeniu: „Trzeba wie-

dzieć, do czego biblioteka dąży, co stanowi jej indywidualność i specyfikę, co odróżnia ją od innych, co jest jej mocną stroną, którą warto utrzymywać i rozwijać” (Sadowska, 2010, s. 17).

Wypracowanie pozytywnego wizerunku niesie ze sobą szereg korzyści związanych z większą stabilnością działania. Instytucje, które uchodzą za potrzebne, otwarte i atrakcyjne, łatwiej funkcjonują w otoczeniu oraz pokonują ewentualne kryzysy, ponieważ użytkownicy chętniej korzystają z ich usług i są względem nich bardziej lojalni. Trudno wskazać bibliotekę, którą wszyscy postrzegają wyłącznie pozytywnie lub negatywnie, aczkolwiek warto pracować nad tym, aby jak najwięcej osób miało o bibliotekach dobre zdanie. Jakość wizerunku przekłada się bowiem na motywację samych bibliotekarzy i innych pracowników bibliotek oraz przyciąga (bądź nie) wartościowych kandydatów do pracy. Dążenie do posiadania i utrzymania korzystnego wizerunku powinno być celem strategicznym każdej ksiąźnicy.

Warto podkreślić, że na wyobrażenia o konkretnej placówce mogą wpływać skojarzenia związane z całą branżą bibliotekarską, które często są obarczone wieloma stereotypami, zarówno pozytywnymi, jak i negatywnymi. Stereotypowe wyobrażenia w dużej mierze koncentrują się wokół doświadczeń związanych z bibliotekami szkolnymi, których sytuacja jest zróżnicowana. Obok tych dobrze wyposażonych, będących wzorcowymi szkolnymi centrami informacyjnymi, istnieje również wiele niedofinansowanych (Staniów, 2012).

Powszechne kształtowanie obrazu instytucji biblioteki rozpoczyna się już na etapie szkoły podstawowej. Uczeń, zanim dorośnie i stanie się użytkownikiem innych typów bibliotek, spotyka na swojej drodze nauczyciela-bibliotekarza. W zasadzie jest to jedyny bibliotekarz, z którym obowiązkowo musi się zetknąć, dlatego doświadczenia wyniesione z tych kontaktów – podejście do ucznia, dostępność i jakość usług bibliotecznych, tożsamość i reputacja biblioteki szkolnej w środowisku, a także jej otoczenie fizyczne (atmosfera, wyposażenie, wygląd i wystrój) – wpływają na wyobrażenie o bibliotekach w ogóle.

Wizerunek biblioteki i bibliotekarza – między stereotypem a rzeczywistością

Osobom, które są aktywnymi czytelnikami, biblioteki kojarzą się z nauką, edukacją i rozrywką, ale także z ciszą i spokojem, a czasem wręcz z przesadnymi rygorami. Biblioteka bywa też odbierana jako miejsce magiczne, oderwane od rzeczywistości, czego dowodzą nie-

które obrazy filmowe i utwory literackie. Rzadziej nasuwają się skojarzenia z nowoczesnością i technicyzacją, choć w tym zakresie wiele się zmienia. Nawet w niektórych amerykańskich filmach klasy B od lat „ścigający i ścigani biegają po bibliotekach, żeby z bibliotecznych komputerów wejść do różnych baz informacyjnych lub skorzystać z bibliotecznych baz własnych. Tych filmów [...] nie tworzą intelektualisci: są na przeciętnym, potocznym poziomie myślenia. Otóż jak na myślenie przeciętne, taki obraz biblioteki nie jest wcale zły” (Wojciechowski, 2004, s. 4) – twierdzi Jacek Wojciechowski. Jego zdaniem stereotyp biblioteki jest stosunkowo korzystny w porównaniu ze stereotypem bibliotekarza. W obiegowej opinii pracownicy bibliotek czasami są oceniani pozytywnie. W bibliotekach akademickich bywają postrzegani np. jako zręczni profesjonalisci, partnerzy użytkownika (czytelnika), chętnie służący pomocą. Z tym typem księżnic kojarzy się także mniej pozytywny stereotyp bibliotekarza – mądrali i pyszałka, który, co prawda, jest pomocny, ale zawsze podkreśla swą wyższość nad czytelnikiem. Do pozytywnych wyobrażeń należy też zaliczyć – kojarzony z bibliotekami szkolnymi i publicznymi – wizerunek bibliotekarza jako „przyjaznego rozmówcy”, z którym można porozmawiać nie tylko o książkach.

Wymienione stereotypy nie są jednak dominujące. Najczęściej występujący (niezależnie od typu biblioteki) to taki, który każe w nim widzieć strażnika nie swoich zasobów, fajtlapę czy sfrustrowanego odludka. Taki stereotyp bibliotekarza (a raczej bibliotekarki, bo jest to zawód silnie sfeminizowany) pojawia się często w filmie i literaturze (Delimat, 2012; Kowalska, Kotlarek, 2006; Wójcik, 2012) pod postacią siwowłosej, samotnej kobiety w średnim wieku, koniecznie noszącej okulary i włosy spięte w kok. Najczęściej jest niemodnie ubrana, zgryźliwa, o konserwatywnych poglądach. Stroni od nowych technologii i często sprawia wrażenie oderwanej od rzeczywistości.

Ze stereotypowym wizerunkiem walczą nie tylko polscy bibliotekarze (Marcinkowski, 2005). W powszechnej opinii praca w bibliotece uznawana jest za mało ambitną, nudną i źle opłacaną – symbol życiowej porażki. W środowiskach, które z bibliotek nie korzystają, uważa się, że jest spokojna, nie wymaga większego wysiłku i fachowego przygotowania. W 2003 r. na łamach prasy bibliotekarskiej toczyła się ożywiona dyskusja na temat stereotypu bibliotekarza, którą wywołał artykuł Anety Firlej-Buzon zatytułowany *Jak wygląda bibliotekarka?* (Firlej-Buzon, 2003). Autorka zaprezentowała w nim wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów pierwszego roku studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Wrocławskiego oraz osób doksztalających się w ramach studiów podyplomowych z zakresu bibliotekoznawstwa.

Okazało się, że nawet praktykujący bibliotekarze i osoby, które aspirują (przynajmniej potencjalnie) do tego zawodu, odbierają go w sposób stereotypowy. Zdaniem respondentów „otoczenie postrzega pracę w bibliotece jako zajęcie łatwe, nudne, źle opłacane, wykonywane przestarzałymi metodami i narzędziami oraz niewymagające specjalistycznego wykształcenia” (Firlej-Buzon, 2003, s. 4). Być może wynika to z faktu, że wśród adeptów kierunku zdarzają się ludzie przypadkowi, nie lubiący pracy w bibliotece bądź też traktujący ją jako zajęcie tymczasowe. Do pracy w tych instytucjach niechętnie przyznają się także te osoby, które później osiągnęły sukces zawodowy w innej branży (show-biznesie, polityce), a mogłyby zostać ambasadorami bibliotek i lobbować na ich korzyść.

Niewątpliwie istnieją bibliotekarze, którzy wpisują się w stereotyp zawodu, aczkolwiek środowisko to tworzą w większości profesjonalści przygotowani do pracy w bibliotece (pomimo deregulacji zawodu bibliotekarza w Polsce od nauczycieli-bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych nadal wymaga się posiadania kwalifikacji bibliotekarskich), czerpiący z niej satysfakcję i znający nowoczesne technologie. Są otwarci na potrzeby współczesnych użytkowników, zdolni, kreatywni, poszerzający swoje kwalifikacje, chętnie dzielący się swoimi doświadczeniami.

Taki wizerunek bibliotekarzy kreuje redakcja kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji”, który pierwszy raz ukazał się w 2008 r. w formie bezpłatnej wszywki do miesięcznika „Biblioteka w Szkole” (2008, nr 7–8).

„Biblioteka – Centrum Informacji” jako promotor pozytywnego wizerunku bibliotek szkolnych

Początki kwartalnika

Powstanie kwartalnego dodatku do wydawanego przez Agencję Sukurs popularnego miesięcznika „Biblioteka w Szkole” zbiegło się w czasie z kolejną edycją programu Ministerstwa Edukacji Narodowej „Internetowe centra informacji multimedialnej w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych” (współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego), dzięki któremu wiele szkół i placówek oświatowych pozyskało niezbędny sprzęt komputerowy. Kwartalnik był promowany jako tytuł, w którym planowano zamieszczać niezbędne informacje na temat prowadzenia biblioteki posiadającej internetowe

centrum informacji multimedialnej. Pojawienie się nowego czasopisma dla nauczycieli-bibliotekarzy, w całości dotyczącego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (dalej: TIK), stanowiło zatem odpowiedź na ówczesne potrzeby środowiska. W materiałach promocyjnych czytamy:

Nadszedł czas na szkolne centrum informacji – na nazwanie jego funkcji, pokazanie wzorcowych realizacji i dobrych praktyk, na próbę zmierzenia się z problemami organizacyjnymi i technicznymi. Dlatego w środowisku związanym z miesięcznikiem „Biblioteka w Szkole” pojawiła się idea powołania czasopisma „Biblioteka – Centrum Informacji”. Redakcja zamierza koncentrować się na tytułowym zagadnieniu. Adresujemy pismo zarówno do osób, które dopiero zagospodarowują pozyskany sprzęt, jak również do tych, którzy szukają nowych form pracy z uczniem (*Biblioteka*).

W latach 2008–2018 opublikowano 42 zeszyty kwartalnika. W pierwszym pisano o zadaniach szkolnych centrów informacji oraz o tym, jak przekształcić bibliotekę w takie centrum. Zamieszczono wskazówki dla nauczycieli-bibliotekarzy, dyrektorów i samorządowców. Bibliotekarze mogli przekazać cenne uwagi swoim przełożonym, gdyż powodzenie planu przekształcenia bibliotek wymagało ich wsparcia i akceptacji. Następne zeszyty były poświęcone konkretnym działaniom oraz przedsięwzięciom, które można realizować z wykorzystaniem nowoczesnych technologii.

Wszyscy prenumeratorzy „Biblioteki w Szkole” otrzymują kwartalnik bezpłatnie, cztery razy w roku, w formie dodatku do miesięcznika. Osoby zainteresowane wyłącznie prenumeratą „Biblioteki – Centrum Informacji” mogą zamawiać ją oddzielnie, bezpośrednio u wydawcy lub za pośrednictwem kolporterów. Wydawca oferuje także możliwość zamawiania numerów archiwalnych oraz pobierania pojedynczych artykułów z odpłatnego archiwum online.

Innowacyjni nauczyciele-bibliotekarze redaktorami i autorami tekstów

„Biblioteka – Centrum Informacji” jest tytułem dobrze znanym w środowisku nauczycieli-bibliotekarzy, od których w coraz większym stopniu wymaga się znajomości nowoczesnych technologii (Batorowska, 2014; Batorowska, 2015a; Batorowska, 2015b; Batorowska, Kamińska-Czubała, 2002; Staniów, 2012). Oczekuje się, by biblioteki szkolne były

miejscami, gdzie tworzy się warunki do ich efektywnego wykorzystania. Nauczyciele-bibliotekarze powinni zatem stale śledzić informacje o nowinkach technologicznych oraz pogłębiać swoją wiedzę i umiejętności w tym zakresie. Ci najaktywniejsi dzielą się innowacyjnymi pomysłami i doświadczeniami za pośrednictwem „Biblioteki – Centrum Informacji”, publikując artykuły i materiały pozwalające czytelnikom poznawać wybrane narzędzia.

Kwartalnik jest tworzony przez profesjonalistów – bibliotekarzy z pasją. W skład redakcji wchodzi: Mirosława Bogacz (redaktor naczelna), Bożena Boryczka (zastępca redaktor naczelnej) i Katarzyna Świdarska-Nowicka (sekretarz redakcji). Należy zaznaczyć, że osoby odpowiedzialne za zawartość merytoryczną pisma posiadają bogate doświadczenie zawodowe związane z wykorzystaniem TIK, którym dzielą się nie tylko na jego łamach.

M. Bogacz pracuje na stanowisku nauczyciela-bibliotekarza w XI Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Dąbrowskiej w Krakowie. Prowadzi liczne działania na rzecz swojej biblioteki, jej użytkowników i środowiska bibliotekarskiego (*Mirosława*). Przygotowała wiele publikacji metodycznych, m.in. *Vademecum skomputeryzowanego nauczyciela bibliotekarza* (Warszawa 2005) (Bogacz, 2005) – pierwszy w Polsce poradnik dotyczący komputeryzacji, stworzony z myślą o potrzebach bibliotek szkolnych. Jest zdobywczynią tytułu Małopolskiego Bibliotekarza Roku 2016.

Bogate doświadczenie zawodowe posiada również B. Boryczka – inicjatorka powołania „Biblioteki – Centrum Informacji”. Była kierownikiem Pracowni Edukacji Medialnej, Informacji i Wydawnictw w Ośrodku Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie (dalej: OEIiZK) oraz nauczycielem-bibliotekarzem w Publicznym Gimnazjum nr 2 w Kozienicach (*Bożena*). Aktywnie działa na rzecz środowiska bibliotekarskiego. Opracowała *Praktyczny przewodnik po Internecie dla bibliotekarzy* (Bydgoszcz 2003) (Bogacz, 2005), współpracuje z „Biblioteką w Szkole” i serwisami bibliotekarskimi, współredaguje kwartalnik OEIiZK „Meritum”, promujący wykorzystanie TIK w edukacji, organizuje konferencje, konkursy i wycieczki dla bibliotekarzy – sprawozdania z podróży studyjnych do bibliotek zagranicznych oraz liczne materiały o charakterze metodycznym zamieszcza w „Bibliotece – Centrum Informacji”.

M. Bogacz i B. Boryczka ściśle współpracują z „Biblioteką w Szkole”, ponieważ tworzony przez nie periodyk stanowi jej integralną część. Funkcję sekretarza obu redakcji pełni K. Świdarska-Nowicka, która pracuje dla Agencji Sukurs od 2005 r.

Redaktorki zachęcają nauczycieli-bibliotekarzy do współredagowania czasopisma oraz promowania swoich bibliotek i inicjatyw, ponieważ

ma [ono – A.M.] ambicje nie tylko tworzyć platformę wymiany doświadczeń, lecz także szukać sposobów na przekroczenie blokującej nas granicy, frustrującego przeświadczenia, że cały czas mówimy sami do siebie, bibliotekarze do bibliotekarzy, a świat nas nie rozumie. Chcemy przekonywać środowisko oświatowe, że dla dobra uczniów warto inwestować w biblioteki i stwarzać nauczycielom bibliotekarzom odpowiednie warunki do pracy (*Biblioteka*).

Na apel redakcji odpowiadają przede wszystkim praktycy wywodzący się ze środowisk oświatowych, na co dzień wykorzystujący w swojej pracy zawodowej nowoczesne technologie, dobrze znający potrzeby współczesnych bibliotek. Najczęściej są to pracownicy bibliotek szkolnych i pedagogicznych, którzy chcą podzielić się swoją wiedzą, doświadczeniem i interesującymi pomysłami. Na uwagę zasługują także teksty nadsyłane przez osoby współpracujące z bibliotekami szkolnymi, m.in.: nauczycieli, nauczycieli konsultantów, doradców metodycznych, przedstawicieli stowarzyszeń bibliotekarskich, pracowników naukowych, studentów oraz specjalistów z zakresu technologii informacyjnej (dalej: IT).

Popularyzacja nowoczesnych technologii jako główny obszar tematyczny

Autorzy tekstów publikowanych na łamach „Biblioteki – Centrum Informacji” starają się przełamywać negatywne stereotypy, promując bibliotekę jako szkolne centrum informacyjne, w którym komputery są wykorzystywane do realizacji procesów bibliotecznych, w pracy pedagogicznej z czytelnikami oraz działaniach na rzecz promocji biblioteki i czytelnictwa.

Z problematyką nowoczesnych technologii koresponduje przejrzysta szata graficzna kwartalnika. Każdy numer liczy 28 stron (łącznie z okładką) i jest drukowany na kredowym papierze formatu A4, w pełnym kolorze. Do lektury zachęcają nawiązujące do tematyki numerów okładki. Bardzo często pojawiają się na nich ilustracje przedstawiające komputery, laptopy i tablety, także grafiki kojarzące się z pracą „w chmurze” i wymianą informacji w sieci oraz wybranymi narzędziami (serwisami społecznościowymi, aplikacjami, programami). Interesująca jest także sama tytulatura – w nazwę czasopisma wkompo-

nowano strzałkę (kursor) nasuwającą skojarzenia z jego tematyką. Ten sam element do 2016 r. był powielany obok nazw działów w zasadniczej części periodyku. W późniejszych numerach w związku z odświeżeniem szaty graficznej został zastąpiony ilustracją myszy komputerowej przy numeracji poszczególnych stron.

Każdy numer kwartalnika ma charakter tematyczny. Tematy poszczególnych zeszytów są podawane na okładkach (sporadycznie zastępują je hasła odsyłające do szczególnie polecanych artykułów, koncentrujących się na problematyce numeru).

Redakcja wybiera zarówno konkretne zagadnienia, jak i szersze problemy związane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii w edukacji (zob. tabela 1). Poleca przede wszystkim bezpłatne programy i aplikacje przydatne w pracy pedagogicznej nauczyciela-bibliotekarza oraz działania na rzecz promocji bibliotek i czytelnictwa. W publikowanych artykułach zwraca się uwagę na współpracę biblioteki ze środowiskiem wewnętrznym i zewnętrznym szkoły.

Tabela 1. Tematyka numerów kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji” w latach 2008–2018*

Rocznik	Numery
1	2
2008	[Szkolne Centrum Informacji] (nr 1)
	[E-Twinning] (nr 2)
2009	<i>Edukacja fotograficzna</i> (nr 1)
	<i>Nowoczesna biblioteka zmienia edukację</i> (nr 2)
	<i>Co to jest Web 2.0?</i> (nr 3)
	<i>Szkoła w gąszczu mediów</i> (nr 4)
2010	<i>Literatura w sieci</i> (nr 1)
	<i>Pokaż swoją bibliotekę</i> (nr 2)
	<i>Biblioteki szkolne i nowe drogi uczenia się</i> (nr 3)
	<i>Internet dla edukacji</i> (nr 4)
2011	<i>eTwinning! Świat jest mały</i> (nr 1)
	<i>Nowoczesna biblioteka: kreatywni uczniowie i nauczyciele</i> (nr 2)
	<i>Materiały dydaktyczne w e-learningu</i> (nr 3)
	<i>Prawie wszystko o grafice</i> (nr 4)

* Niektóre zeszyty nie zostały zatytułowane w sposób jednoznaczny. W nawiasach kwadratowych podano tytuły nadane przez autorkę artykułu lub hasła zamieszczone na okładkach, odsyłające do tekstów najważniejszych w danym numerze.

cd. tab. 1

1	2
2012	<i>Nauka o filmie</i> (nr 1)
	<i>Edukacja audiowizualna</i> (nr 2)
	<i>E-book. Inna forma książki</i> (nr 3)
	<i>Wirtualne podróże: przeszłość – teraźniejszość</i> (nr 4)
2013	<i>Promocja biblioteki</i> (nr 1)
	<i>Bezpieczeństwo dzieci w sieci</i> (nr 2)
	<i>Otwarte zasoby edukacyjne</i> (nr 3)
	<i>Wszystko o Google</i> (nr 4)
2014	<i>Spotkajmy się w chmurze</i> (nr 1)
	<i>Biblioteka szkolna za 10 lat</i> (nr 2)
	<i>Sprzątanie w komputerze</i> (nr 3)
	<i>Infografika</i> (nr 4)
2015	<i>QR kody w bibliotece</i> (nr 1)
	<i>Platforma LearningApps w bibliotece szkolnej</i> (nr 2)
	<i>PlayStation w bibliotece szkolnej?</i> (nr 3)
	<i>Biblioteka na smartfonie</i> (nr 4)
2016	<i>Nowe technologie w promocji czytelnictwa</i> (nr 1)
	<i>Programowanie w bibliotece</i> (nr 2)
	<i>Dyrektorzy o szkolnych centrach informacji</i> (nr 3)
	<i>W Internecie o książkach: portale, logi, blogi, fora, magazyny</i> (nr 4)
2017	<i>Pokémon. Edukacyjne wyzwanie</i> (nr 1)
	<i>Kodowanie przez czytanie...</i> (nr 2)
	<i>Blog w bibliotece</i> (nr 3)
	[Aplikacja do tworzenia interaktywnych testów] (nr 4)
2018	<i>Twitter. Przestrzeń dla książki</i> (nr 1)
	<i>Gazetka szkolna</i> (nr 2)
	[Jak się przygotować do nowego roku szkolnego?] (nr 3)
	<i>Aplikacje przydatne bibliotekarzom</i> (nr 4)

Źródło: Opracowanie własne.

Czytelnicy chętnie sięgają po „Bibliotekę – Centrum Informacji”, ponieważ dzięki publikowanym tam wskazówkom mogą doskonalić warsztat swojej codziennej pracy (Batorowska, 2014; Batorowska, 2015a). Na łamach pisma zaprezentowano dotychczas programy i aplikacje

do tworzenia: prezentacji multimedialnych, dokumentów tekstowych, interaktywnych ćwiczeń, gier i quizów, wirtualnych tablic i plakatów, filmów i animacji, infografik, map myśli, stron internetowych i blogów, elektronicznych książeczek i komiksów. Pisano o obróbce zdjęć i dźwięków, pracy „w chmurze”, narzędziach Google, kodach QR, serwisach społecznościowych, otwartych zasobach edukacyjnych, e-learningu oraz wybranych serwisach i bazach danych, które można wykorzystać podczas zajęć w bibliotece. Sporadycznie publikowano także teksty dotyczące komputeryzacji biblioteki szkolnej oraz bezpłatnych programów przeznaczonych do obsługi procesów bibliotecznych.

Już w 2008 r. została ukształtowana zasadnicza struktura kwartalnika. Od pierwszego numeru składają się na nią działy: *Perspektywy i innowacje*; *Z doświadczeń, z bibliotek*; *Arkana warsztatu* oraz dział zatytułowany *Krótko*. W numerze pierwszym jednorazowo pojawił się dział *Poradnik dla dyrektorów*. Od numeru drugiego jego miejsce zajęły *Scenariusze i projekty*.

„Bibliotekę – Centrum Informacji” otwiera dział *Perspektywy i innowacje*, zastępujący tradycyjne wstępy od redakcji. Wprowadza on czytelnika w tematykę danego zeszytu.

Najbardziej rozbudowanym działem są *Arkana warsztatu*, zawierające instrukcje obsługi wybranych programów i aplikacji internetowych (najczęściej bezpłatnych) oraz porady. Podobne zagadnienia w odniesieniu do konkretnych przykładów dobrych praktyk, nadesłanych przez nauczycieli-bibliotekarzy, poruszane są w dziale *Z doświadczeń, z bibliotek*. W tej części periodyku dzielą się oni swoimi innowacyjnymi pomysłami oraz popularyzują bezpłatne narzędzia, jakie wykorzystują w swojej codziennej pracy. Są one interesujące dla uczniów i sprawiają, że oferta biblioteki staje się bardziej atrakcyjna dla młodych użytkowników.

Z kolei w dziale *Scenariusze i projekty* (sporadycznie zastępowanym działem *Scenariusze*) można znaleźć opisy konkretnych przedsięwzięć i tematów zajęć, które warto przeprowadzić w bibliotece. Bogata problematyka dowodzi, że szkolne centrum informacyjne to miejsce, gdzie nauczyciel-bibliotekarz może realizować wspólne inicjatywy z nauczycielami różnych przedmiotów.

W 2009 r. na łamach kwartalnika wprowadzony został dział *Przedstawiamy SCI*, popularyzujący wybrane szkolne centra informacji – zarówno polskie, jak i zagraniczne. Najczęściej pojawiają się w nim artykuły nadsyłane przez nauczycieli-bibliotekarzy, którzy chcą się pochwalić swoimi bibliotekami w środowisku. Na uwagę zasługują także teksty, często w formie sprawozdań, na temat bibliotek szkolnych działających za granicą, pisane przez osoby, które je odwiedziły. Teksty

te są źródłem wiedzy o rozwiązaniach technologicznych stosowanych w bibliotekach szkolnych w: Austrii, Danii, Finlandii, Hiszpanii (na Wyspach Kanaryjskich), Islandii, Norwegii, Portugalii, Rumunii, Stanach Zjednoczonych, Szwajcarii, na Węgrzech, w Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech. W 2008 r., przed założeniem działu *Przedstawiamy SCI*, tego typu materiały publikowano w dziale *Z doświadczeń, z bibliotek*.

W niektórych numerach na końcu pojawia się dział *Krótko*. Jego zawartość wypełnia trzecią stronę okładki. Dotychczas publikowano tu drobne informacje zaczerpnięte z innych źródeł, dotyczące przedsięwzięć i inicjatyw z zakresu wykorzystania nowoczesnych technologii, jak również recenzje, komunikaty i felietony nadsyłane przez czytelników i współpracowników redakcji.

Podsumowanie

Wizerunek biblioteki szkolnej kreowany na łamach kwartalnika „Biblioteka – Centrum Informacji” jest daleki od stereotypowych wyobrażeń. Redakcja prezentuje bibliotekę jako tętniące życiem szkolne centrum informacyjne, gdzie prowadzi się zajęcia dydaktyczne, realizuje różnorodne projekty edukacyjne, stosuje alternatywne formy pracy z uczniami, rozwija ich kulturę czytelniczną, medialną i informacyjną. W pośredni sposób redakcja promuje także pozytywny wizerunek nauczycieli-bibliotekarzy, „których kompetencje często są nie do końca znane kadrze kierowniczej [szkół – A.M.], więc nie są przez nią ani doceniane, ani wykorzystywane w pracy pedagogicznej i zarządzaniu oświatą” (Batorowska, 2015b, s. 39). Teksty publikowane na łamach kwartalnika tworzonego przez pracowników bibliotek szkolnych pokazują, że są oni niezbędnymi w dobie budowania społeczeństwa informacyjnego specjalistami, przewodnikami po świecie informacji, otwartymi na współpracę z nauczycielami różnych przedmiotów oraz całą społecznością szkolną.

W pracy stosują nowoczesne narzędzia i metody, biegle posługują się technologią informacyjno-komunikacyjną, stale poszerzają swe kompetencje i umiejętności w tym zakresie. Przy czym opiekun centrum to nie tylko dobrze przygotowany pod względem merytorycznym fachowiec, ale także osoba komunikatywna i kreatywna, partner użytkownika, któremu chętnie służy pomocą. Istotna jest jego funkcja pedagogiczna – uczenie młodych ludzi myślenia, pomaganie im w rozwijaniu zainteresowań i pasji, informowanie o nowych metodach pracy intelektualnej i stylach uczenia się, podpowiadanie, jak wypracowywać własne

strategie zarządzania informacją, efektywnego korzystania z różnych źródeł informacji, narzędzi i technologii. Bibliotekarz popularyzuje oprogramowanie ułatwiające ten proces, które stosuje w pracy pedagogicznej, organizacyjno-technicznej oraz w działaniach na rzecz promocji biblioteki i czytelnictwa (Batorowska, 2014; Batorowska, 2015a).

Tematyka nowoczesnych technologii i popularyzowane w „Bibliotece – Centrum Informacji” innowacje sprzyjają promowaniu pozytywnego wizerunku bibliotek szkolnych. Teksty publikowane na łamach kwartalnika dowodzą, że bibliotekarze będący pasjonatami swojego zawodu – dzięki swojej pomysłowości i kreatywności – nawet bez specjalnych nakładów finansowych potrafią sprawić, że szkolna biblioteka staje się dla uczniów atrakcyjnym miejscem, w którym chętnie spędzają swój czas.

Literatura

- Batorowska, H. (2014). Centrum uczenia się i kreatywnych spotkań w cyfrowej szkole. Model BCI proponowany przez wydawnictwo SUKURS. W: J. Morbitzer, E. Musiał (red.), *Człowiek, media, edukacja* (s. 28–37). Kraków: Katedra Technologii i Mediów Edukacyjnych. Uniwersytet Pedagogiczny.
- Batorowska, H. (2015a). „Biblioteka Centrum Informacji” – kwartalnik dla innowacyjnych nauczycieli bibliotekarzy. W: N. Starik, T. Węglarz (red.), *Podmioty, środowiska i obszary edukacyjne: wyzwania i zagrożenia połowy XXI wieku* (3, s. 299–311). Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa.
- Batorowska, H. (2015b). Pracownicy i użytkownicy szkolnych multimedialnych centrów informacji w Polsce. *Bibliotheca Nostra*, (2), 34–51.
- Batorowska, H., Kamińska-Czubała, B. (2002). *Szkolne centrum informacji*. Kraków: Wydawnictwo Zakonu Pijarów.
- „Biblioteka – Centrum Informacji” (2008–2018).
- Biblioteka – Centrum Informacji. Pobrane z: https://www.bibliotekawszkole.pl/centrum_informacji.php (13.03.2019).
- Black, S. (1998). *Public relations*. Warszawa: Dom Wydawniczy ABC.
- Bogacz, M. (2005). *Vademecum skomputeryzowanego nauczyciela bibliotekarza*. Warszawa: Agencja Sukurs.
- Boryczka, B. (2003). *Praktyczny przewodnik po Internecie dla bibliotekarzy*. Bydgoszcz: Oficyna Wydawnicza Branta.
- Bożena Boryczka. Pobrane z: https://www.oeiizk.waw.pl/old2012/osrodek/files/opis_Boryczka_2008.pdf (13.03.2019).

- Delimat, A. (2012). Wizerunek bibliotekarza w wybranych współczesnych utworach literackich. *Podkarpackie Studia Biblioteczne*, (1). Pobrane z: <http://psb.ur.edu.pl/wizerunek-bibliotekarza-w-wybranych-wspolczesnych-utworach-literackich> (25.01.2019).
- Firlej-Buzon, A. (2003). Jak wygląda bibliotekarka? *Poradnik Bibliotekarza*, (9), 3–6.
- Kotas, M. (2014). Wizerunek organizacji publicznej jako instrument efektywnego komunikowania z interesariuszami. *Studia Ekonomiczne*, (185), 134–141.
- Kotler P. (1994). *Marketing: analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola*. Warszawa: Wydawnictwo Gebethner i Ska.
- Kowalska, B., Kotlarek D. (2006). Bibliotekarz a stereotypy. *EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy*, (10). Pobrano z: http://www.ebib.info/2007/80/kowalska_kotlarek.php (25.01.2019).
- Marcinkowski, P. (2005). Bibliotekarz. Stereotyp czy wizerunek? W: E. Bieniasz, K. Serwatko, B. Jaskowska (red.), *Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich* (s. 93–106). Rzeszów–Czarna: Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Marcol, A. (2018). „*Biblioteka – Centrum Informacji*” (2008–2017). *Popularyzator wykorzystania nowoczesnych technologii w bibliotekach szkolnych* [bibliografia zawartości]. Katowice: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. Józefa Lompy w Katowicach.
- Mirosława Bogacz. Pobrane z: <http://www.sbp.pl/arttykul/?cid=18242> (13.03.2019).
- Sadowska, J. (2010). Na marginesie zarządzania – wizerunek biblioteki. *Bibliotekarz*, (9), 15–18.
- Słownik współczesnego języka polskiego*. T. 2 (1998). Warszawa: Reader's Digest.
- Staniów, B. (2012). *Biblioteka szkolna dzisiaj*. Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Wojciechowski, J. (2004). W imadle stereotypów. *Bibliotekarz*, (2), 3–6.
- Wojcik, K. (1992). *Public relations, czyli jak zjednać otoczenie i tworzyć dobrą opinię*. Międzyborów: Centrum Kreowania Liderów.
- Wójcik, A. (2012). Biblioteki i bibliotekarze w polskich filmach oraz serialach telewizyjnych. *EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy*, (4). Pobrane z: http://www.nowyebib.info/images/stories/numery/131/131_wojcik.pdf (25.02.2015).
- Zybert, E.B. (2004). *Kultura organizacyjna w bibliotekach*. Warszawa: Wydawnictwo SBP.
- Żołądowska, B. (2006). *Wizerunek biblioteki publicznej*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Artykuł w wersji poprawionej wpłynął do redakcji 15 lipca 2019 r.

Anna Marcol

Józef Lompa Pedagogic Regional Library in Katowice

e-mail: promocja@pbw.katowice.pl

 <https://orcid.org/0000-0001-9597-7882>

**The image of the school library in the context
of the quarterly journal *Library –
The Center of Information*, 2008–2018**

Abstract: The article provides an overview of the contents of the quarterly journal *Library – The Center of Information* from the years 2008–2018. The author pays particular attention to the image of the school library presented in the journal.

Keywords: *Library – The Center of Information*. School library. Library studies journal. Librarian. The image of the library